

sei, amelyek gyakran mészkerülő vagy másodlagosan mészkerülő erdők származékai (kivéve a nagyon kevés sziklai erdeifenyvest a Kőszegi-hegységben).

1.5. A középhegység őshonos lombos elegyet (25-50%) tartalmazó luc-erdeifenyő-vörösfenyő (-egyéb fenyő) állományai.

1.6. Telepített, többnyire dombvidéki, ma már lombelelgyes, de rendszerint erdei fajokban szegény erdeifenyvesek (ritkábban lucosok vagy egyéb fenyvesek). Az őshonos fajokból álló lombos elegy gyakran betelepülő alsó lomb- vagy magas cserjeszintként jelentkezik.

2. Minden olyan, elsősorban meszes, sekély talajon előforduló fekete- és/vagy erdeifenyő uralta állomány, amely 25-50% őshonos lombos elegyet tartalmaz.

Nem idetartozó típusok:

1. A Nyugat-Dunántúl déli részén található, kavicsos, savanyú, gyakran pszeudoglejes talajon kialakult, mészkerülő fajokban gazdag, dús mohaszintű, erdeifenyő, illetve luc által uralt erdők, változó lombos elegyaránnyal [N13].

2. A mésztartalmú alapkőzetten (meszes homok, homokkő, mészfilit) és csapadékos klímában található, lokálisan szárazabb termőhelyeken fennmaradt, reliktum jellegű, nyílt vagy felnyíló lombos erdeifenyvesek [N2].

3. A Délnyugat-Dunántúlon a pionír (spontán kialakult) erdeifenyvesek, ha ez az eredet még jól látható rajtuk, bármilyen jellegtelen is gypesztartalmú (kivéve, ha teljesen gyomos) [RB].

4. A Délnyugat-Dunántúlon megjelenő, erdei fenyőt csak kis elegyarányban tartalmazó lombos erdők, amelyek az aljnövényzet jellegétől függően a gyertyános-kocsánytalan tölgyesek [K2] vagy a mészkerülő gyertyános-tölgyesek [K7b] kategóriákba sorolhatók.

5. Fenyőfajokat 75% feletti arányban tartalmazó állományok [S4, S5].

6. Az olyan természetesen kialakult erdők, amelyek ugyan 20-50% nem őshonos elegyfaját tartalmaznak, de az eredeti élőhely egyértelműen, teljes biztonsággal felismerhető és a tájidegen fajok jelenlététől eltekintve természetesen tűnik – azaz pl. a gypesztartalmú megvan a jellemző faj legalább egy része. Ezek – többnyire 2-es vagy 3-as természetességgel – a megfelelő élőhelyhez sorolandók.

7. A 25-50% őshonos lombos elegyet tartalmazó idegenhonos, gyakran inváziós, lombos fajok állományai [RDb].

Természetesség: Természetességüket alapvetően fajkészletük, kisebb mértékben faállomány-szerkezetük határozza meg.

5-ös: Ilyen nincs.

4-es: Az olyan fenyves származék-erdők, amelyek a sok fenyőt leszámítva 5-ös természetességűek lennének – tehát amelyek tartalmaznak nagyméretű élő és holt fákat, szerkezetük változatos és fajkészletük is gazdag.

3-as: Változatos szerkezetű, idős és holtfát is tartalmazó, de fajszerkezetű állományok.

3-as. Az eredeti élőhely fajai közül sokat őrző, de homogén szerkezetű, holtfát nem vagy alig tartalmazó állományok.

2-es: Az összes többi.

Regenerációs potenciál: Regenerációjuk kevésbé ismert. Kérdéses, hogy önmaguk ismételt kialakulása természetes körülmények között lehetséges-e egyáltalán – és ez regenerációnak minősül-e? Az eredeti élőhely regenerációja már inkább értelmezhető. Ha ezt, tehát a nem őshonos fenyő fajok visszaszorulását, az eredeti élőhely fajainak be-, illetve visszatelepülését tekintjük regenerációnak, akkor a fenyővel egyes állományok azon részének, ahol az erdő, fajokban gazdag környezet segíti a regenerációt, a regenerációs potenciálja jónak tekinthető. Ahol a fajokban, erdőkben szegény környezet nem támogatja a regenerációt, ott ennek képességét közepesre becsüljük.

Irodalom: Bartha 1997a, Szurdoki et al. 2001

Bölöni János, Timár Gábor, Bodoncz László, Ódor Péter, Bartha Dénes, Kun András, Molnár Zsolt, Szomor Ferenc

RDb – Őshonos lombos fajokkal egyes idegenhonos lombos és vegyes erdők

Non-native deciduous forests and plantations mixed with native trees

Natura 2000: –
Cönotaxonok: –

Definíció: Idegenhonos lombos fajok vagy idegenhonos lombos és tűlevelű fák uralta (50-75%), de 25-50% őshonos lombos fajt is tartalmazó erdők. Rögzítendő minimális kiterjedésük 1000 m².

Termőhely: Igen változatos termőhelyi körülmények között, szinte bárhol megjelenhetnek, az Alföldtől a középhegységig. A gyakori beavatkozások bolyga-

tottá teszik a termőhelyüket, melyet a nitrogénkedvelő és egyéb gyomfajok jelezhetnek.

Állománykép: Többnyire homogén szerkezetű telepített állományok, de nagyon változatosak is lehetnek (főleg az átalakulóban lévők és a spontán települtek). Fontos kritérium, hogy az őshonos fajok nem elkülönült tömbben találhatók, hanem szálszerűen vagy kisebb csoportokban elegyednek. A cserje- és gyepszint borítása – a termőhely jelleg mellett – az uralkodó fafajoktól függ, a fényt jobban átengedők alatt valószínűbb a fejlettebb cserje-, illetve gyepszint.

Jellemző fajok: A lombszint legfontosabb idegenhonos lombos fajai: fehér akác (*Robinia pseudoacacia*), nemes nyár (*Populus x euramericana*) fajták, bálványfa (*Ailanthus altissima*), fekete dió (*Juglans nigra*), zöld juhar (*Acer negundo*), amerikai kőris (*Fraxinus pennsylvanica*), kései meggy (*Padus serotina*), vörös tölgy (*Quercus rubra*), nyugati ostorfa (*Celtis occidentalis*), de ezek mellett előfordulhatnak tűlevelűek is (pl. erdei- és feketefenyő – *Pinus sylvestris*, *P. nigra*, luc – *Picea abies*).

Az őshonos lombos fafajok közül szinte bármelyik előfordulhat, ezek lehetnek az egykori élőhely maradványai és új betelepülők is. A cserjeszint faji összetétele nem jellemző, de többnyire zavarástűrő és általánosan elterjedt cserjefajokat találni (pl. fekete bodza – *Sambucus nigra*, szederfajok – *Rubus* spp., egybibés galagonya – *Crataegus monogyna*, kökény – *Prunus spinosa*). A gyepszintben az igényesebb erdei fajok hiányoznak vagy ritkák, a zavarástűrő és – ritkábban – az általános erdei fajok uralkodnak.

Elterjedés: Az országban többé-kevésbé egyenletesen elterjedt, jobbára már féltermészetesnek sem minősíthető élőhely.

Vegetációs és táji környezet: Igen változó lehet, nem jellemző. Gyakran érintkeznek mezőgazdasági- lag művelt területekkel, nem őshonos fafajok állományaival.

Alegységek, idetartozó típusok: Altípusait természetességük és így felismerhetőségük alapján érdemes kialakítani:

1. Az eredeti élőhely felismerhető, de az idegenhonos fafajok aránya 50-75% közötti. Célzerű az eredeti élőhelyet is jelezni.
2. Az eredeti élőhely nem ismerhető fel, de a területen az elmúlt 100-200 évben legalább feltételezhető az er-

dőborítás (fafajösszetételükben és gyakran gyepszintjük összetételében is erősen megváltoztatott erdők).

3. Felhagyott szántóra, gyeprre az elmúlt 100 évben telepített, őshonos fafajokkal elegyes idegenhonos fafajok uralta állományok.

Nem idetartozó típusok:

1. Az olyan természetsszerű erdők, amelyek ugyan 20-50% tájidegen elegyfaajt tartalmaznak, de az eredeti élőhely egyértelműen, teljes biztonsággal felismerhető, és a tájidegen fafajok jelenlététől eltekintve természetsszerűnek tűnik – azaz pl. a gyepszintben megvan a jellemző fajok legalább egy része. Ezek – többnyire 2-es vagy 3-as természetességgel – a megfelelő élőhelyhez sorolandók.

2. 75% feletti adventív fafajt tartalmazó erdők [S1-S6].

3. A hazánkban többnyire nem őshonos fenőfajok, elsősorban erdei fenő, feketefenyő, luc, ritkábban vörösfenyő uralta, de 25-50% őshonos lomelegyet tartalmazó származék-erdők, ha 10%-nál kevesebb idegenhonos lombos fafajt tartalmaznak [RDa].

Természetességüket alapvetően fajkészletük, kisebb mértékben faállomány-szerkezetük határozza meg.

5-ös, 4-es: Ilyen nincs.

3-as: Változatos szerkezetű, idős és holtfát is tartalmazó állományok, ha az eredeti élőhely fajából is többet őriznek.

2-es: Az összes többi.

Regenerációs potenciál: Regenerációjuk alig ismert. Kérdéses, hogy önmaguk ismételt kialakulása természetes körülmények között lehetséges-e egyáltalán (ma már valószínűleg igen) – és ez regenerációnak minősül-e? Az eredeti élőhely regenerációja már inkább értelmezhető – tekintjük regenerációnak az adventív fafajok visszaszorulását, az igényesebb egyéb fajok betelepülését.

Mivel többnyire erősen átalakított állományok tartoznak ide, amelyek környezetében is csak ritkán találhatunk természetes, féltermészetes erdőket, ezért a regeneráció esélye többnyire minimális. A regenerációs képességet közepesnek csak akkor feltételezzük, ha az adott állomány inváziós fafajt nem tartalmaz és az erdős, fajokban gazdag környezet segíti a regenerációt. Minden egyéb esetben a regenerációs képesség rossznak tekinthető.

Irodalom: Bartha 1997a

Böloni János, Tímár Gábor, Bartha Dénes, Kun András, Molnár Zsolt, Szemor Ferenc